

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Gedenkboek Frans Claes

Claes, Frans

Antwerpen, 1932

Ch. Van Herck, Schilderijen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75565)

SCHILDERIEN

Het schilderwerk in de Verzameling Frans Claes kan ingedeeld worden in drie specialiteiten : gildestukken, plaatselijke geschiedenis en folklore.

GILDESTUKKEN. Het spreekt van zelf dat de Heiligen, patronen onzer gilden, en de portretten harer dekens de kern uitmaken dezer afdeeling.

Aan afbeeldingen van St Sebastiaan, St Joris, St Christoffel en St Michiel ontbreekt het niet. De meeste zijn Vlaamsch werk ; enkele bezitten hun pedigree, zooals : de St Joris, « gegeven door Jooris Saverys 1665 » aan de kruisbooggilde van St Genesius Helkyn (bij Avelghem), — en dezelfde Heilige, 18^e eeuw, afkomstig van de kruisbooggilde van Mechelen. Terloops vernoemen wij nog : St Sebastiaan met pijl en boog, in rijke kleedij, op een grond van goud, Spaansch werk, — St Joris te midden een landschap, de koningsdochter bevrijdend, (Pl. 58) en St Joris met St Christoffel naast elkander voorgesteld, alle laat 15^e eeuwsch werk, — een martelie van St Sebastiaan en een St Michiel, beide Italiaansch werk der 17^e eeuw, — en een St Marten op witte zijde, 18^e eeuw.

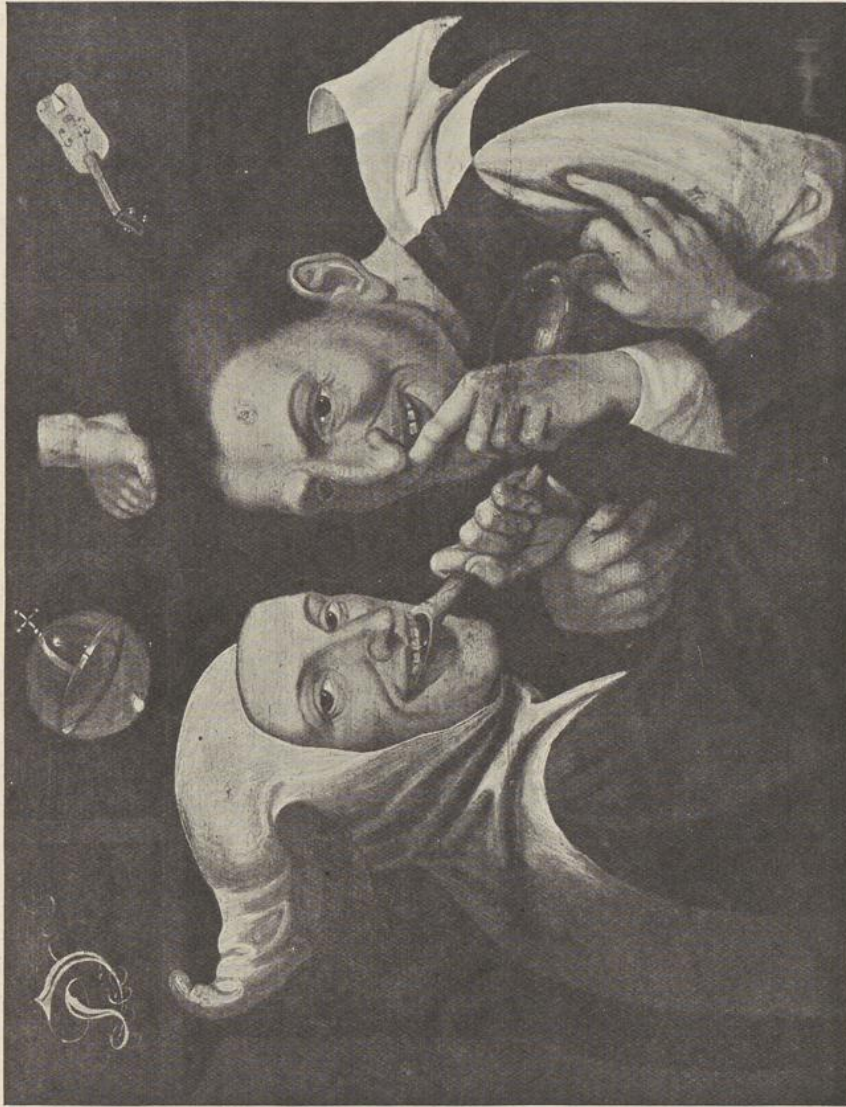
Niet minder belangrijk zijn de conterfeitsels der gildedekens : burgemeester Rockox, hoofdman der kolveniers, — een vaandrig der schermers met in 't verschiep de Keizerspoort, — Jonkheer van Erenbodegem, keizer eener handbooggilde, alle 17^e eeuw; — voorts chirurgijn Dominicus Segers, deken der Antwerpsche beenhouwers, en diens schoonzoon insgelijks deken derzelfde gilde in 1798, beiden voorouders van Heer Frans Claes. Daar nu de rederijkerskamers zoo innig verwand zijn met onze gilden, rangschikken wij in dezelfde afdeeling de portretten van de narren der Lischbloem en der Pioene van Mechelen, geïdentificeerd naar de stadskleuren hunner kleedij. Het tafereeltje, in zijn geheel aanschouwd, stelt een rebus voor dat men leest : de wereld voedt veel zotten. (Pl. 59).

GESCHIEDENIS VAN ANTWERPEN. Eene waterverfschildering van 1693 (kopij, naar een origineel van 1555, geauthentikeerd door Notaris Caen) stelt Filips II voor die een nieuwen ridder slaat in de Cathedrale kerk. Twee tafereelen, het eene de Aankomst, langs de Schelde, van den Prins Cardinaal Ferdinand van Oostenrijk op 14 April 1635 (Pl. 60), het andere de plechtige Intrede van den zelfden Prins langs de St Jorispoort daags daarna, zijn documenten van onbetwistbaar historisch belang, en bij al dat echte kunststukken : het tweede is aan geen minderen toe te schrijven dan Pieter Snayers. Oude stadszichten stellen de haven voor : dit van Bonaventura Peeters is een juweeltje ; dit van H. C. Vroom, Haarlemmer schilder, die zich na veelbewogen zeereizen in 1616 bij onze Lucasgilde liet inschrijven, is een kunst-

58. ST JORIS XVe EEUW

Cliché Delville

59. DE NARREN DER "LISCHBLOEM", EN DER "PIOENE", VAN MECHELEN XVIIe EEUW Cliché Delville

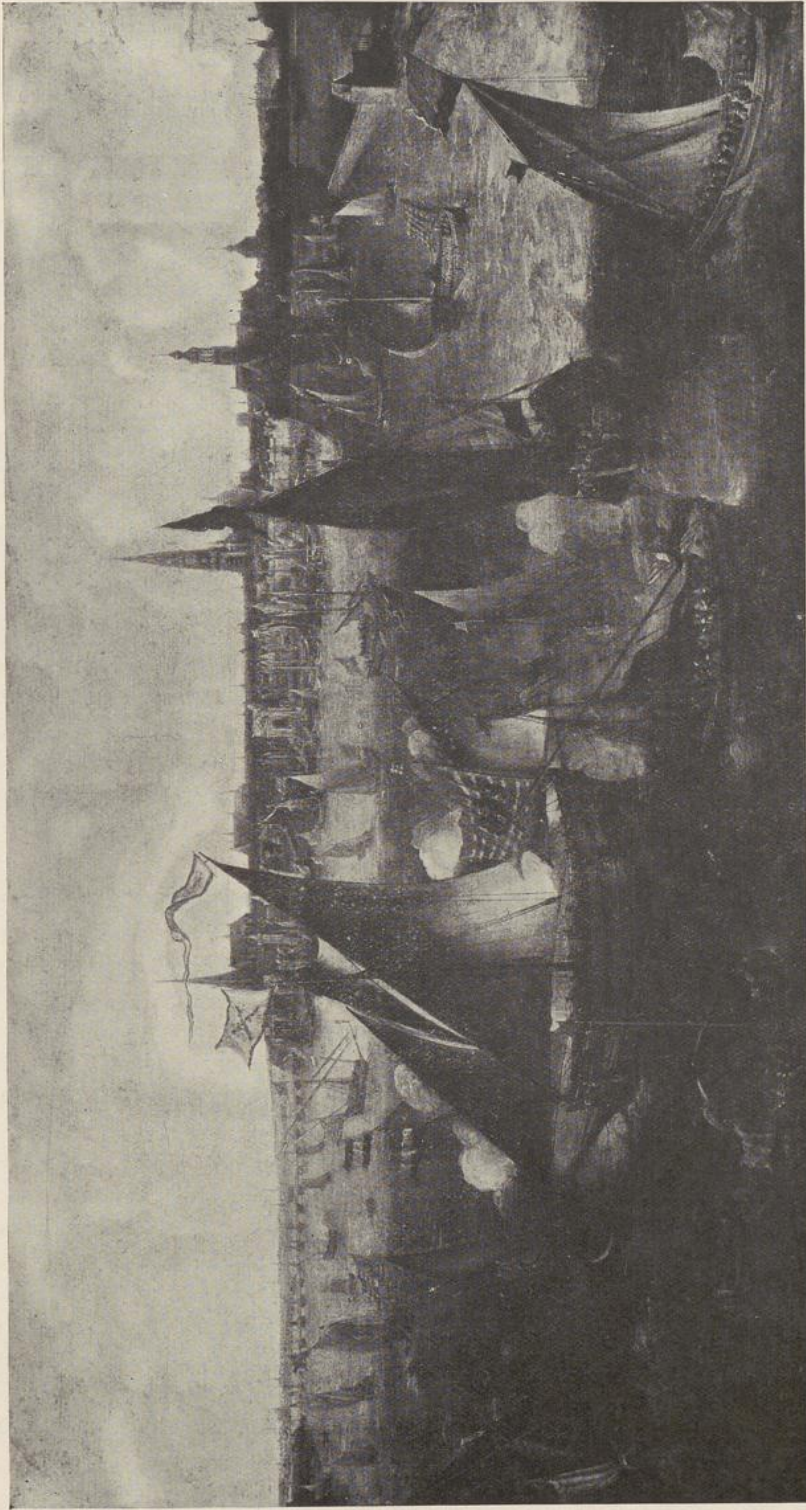
werk ; andere nog verbeelden openbare plaatsen en straten onzer stad, zoo b.v. de oude vischmarkt in de 17e eeuw met St Walburgis op den achtergrond.

FOLKLORE. Enkele zinnebeeldige voorstellingen geven ons een kijk op de soms ingewikkelde beeldenspraak in voege bij onze rederijkers. Leerrijk te dien opzichte is een 17^e eeuwsch paneel met drie tooneelen van kinderlijke ouderliefde, elk door een versje verklaard, waar grepen uit mythologie, geschiedenis en alledaagsch leven zoo naief door elkander zijn gewerkt. Andere zijn duidelijker en verstaanbaar voor eenieder : de Werkverdeeling tusschen de vier staten, met als toelichting : «...of ghij bidt, of ghij recht, of ghy vecht, ick ben den boer die d'eijren lecht», — het Pad der Deugd en dit der Ondeugd, — en Vlaamsche Spreekwoorden in den trant van den Ouden Breugel. Insgelijks in allegorischen zin opgevat is « Le pourtrait de la ville de Jherusalem qua rapporté d'illecq feu Jehan Godin chevalier dudict Jherusalem, ici dépainct en l'an 1565. » Ridder Jehan is voorgesteld geknield vóór Christus die hem zijne Verrijzenis aantoont ; naast hem zijne vrouw ; beiden schijnen de stichters te zijn van een geestelijke orde. Een groot paneel in de manier van De Backer, 16e eeuw, verbeeldt het Laatste Oordeel : rondom op den lijst eene aanhaling uit de schriftuur met, als besluit : « God verleene gratie en solaes —, den weldoeners en Suster Mariee Maes. »

Van zuiver folkloristische beteekenis zijn twee trofeeën, geteekend J. Leemans 1666 en 1676, die met ongemeene scherpzinnigheid allerhande jachtgerief weergegeven, — twee z.g. oogenbedriegers (trompe l'œil), door J. Plasschaert 1752, voorstellend boeken, prenten, gazetten van Antwerpen, vogelkooien en schrijfgerief tegen een plankenbord opgehangen, — eene 17e eeuwsche feesttafel waarop een typisch détail voorkomt : de opgemaakte zwaan, rijk versierd, waaronder de gebradene wordt opgediend, — en eindelijk een avondfeest, door een der Francken's, hoogst interessant voor wat betreft kleedij, huisversiering en gebruiken ten tijde der Aartshertogen.

Buiten deze bijzonderste werken, waarvan ieder 't zijne te vertellen heeft op gebied van Antwerpsche topografie, geschiedenis of aloude gebruiken, zijn er andere die werden aangeschaft uit louter waardeering voor de fabelachtige som kluzenaarsgeduld die er door zoo goed als onbekend gebleven kunstenaars aan besteed werd : wij bedoelen hier o.a. « Koning David die de Psalmen schrijft », door Rousselt 1716. Op den schriftrol van een paar vierkante decimeter staan de volledige psalmen in microscopisch schrift, in drie kolommen, op meer dan duizend regels, voor wie goedbewaarde oogen heeft, duidelijk te lezen.

CH. VAN HERCK.

60. AANKOMST TE ANTWERPEN VAN DEN PRINS KARDINAAL 1635

Cliché Delville

